

Ediție provizorie

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

6 februarie 2018(*)

„Trimitere preliminară – Lucrători migranți – Securitate socială – Legislație aplicabilă – Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 – Articolul 14 punctul 1 litera (a) – Lucrători detașați – Regulamentul (CEE) nr. 574/72 – Articolul 11 alineatul (1) litera (a) – Certificat E 101 – Forță probatorie – Certificat obținut sau invocat în mod fraudulos”

În cauza C-359/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Hof van Cassatie (Curtea de Casație, Belgia), prin decizia din 7 iunie 2016, primită de Curte la 24 iunie 2016, în procedura penală împotriva

Ömer Altun,

Abubekir Altun,

Sedrettin Maksutogullari,

Yunus Altun,

Absa NV,

M. Sedat BVBA,

Alnur BVBA,

cu participarea:

Openbaar Ministerie,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul A. Tizzano, vicepreședinte, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii M. Ileși, J. L. da Cruz Vilaça, A. Rosas și C. Vajda, președinți de cameră, doamna C. Toader, domnii M. Safjan și D. Šváby, doamnele M. Berger și A. Prechal și domnul E. Regan (raportor), judecători,

avocat general: domnul H. Saugmandsgaard Øe,

grefier: doamna C. Strömholm, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 20 iunie 2017,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Ö. Altun, A. Altun, S. Maksutogullari, Y. Altun, Absa NV, M. Sedat BVBA și Alnur BVBA, de H. Van Bavel, de D. Demuyne, de E. Matthys, de N. Alkis, de S. Renette, de P.

Wytinck și de E. Baeyens, avocați;

- pentru guvernul belgian, de M. Jacobs și de L. Van den Broeck, în calitate de agenți, asistați de P. Paepe, avocat;
- pentru Irlanda, de A. Joyce și de G. Hodge, în calitate de agenți, asistați de C. Toland, SC;
- pentru guvernul francez, de D. Colas și de C. David, în calitate de agenți;
- pentru guvernul maghiar, de M. Z. Fehér, de G. Koós și de E. E. Sebestyén, în calitate de agenți;
- pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, de A. Siwek și de D. Lutostańska, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de D. Martin și de M. van Beek, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 9 noiembrie 2017,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 14 punctul 1 litera (a) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996 (JO 1997, L 28, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 35), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 631/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 31 martie 2004 (JO 2004, L 100, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 32) (denumit în continuare „Regulamentul nr. 1408/71”), precum și a articolului 11 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul (CEE) nr. 574/72 al Consiliului din 21 martie 1972 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CEE) nr. 1408/71, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul nr. 118/97 (denumit în continuare „Regulamentul nr. 574/72”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri penale inițiate împotriva domnilor Ömer Altun, Abubekir Altun, Sedrettin Maksutogullari și Yunus Altun, precum și împotriva Absa NV, M. Sedat BVBA și Alnur BVBA privind detașarea de lucrători bulgari în Belgia.

Cadrul juridic

Regulamentul nr. 1408/71

3 Articolele 13 și 17 din Regulamentul nr. 1408/71 figurau în titlul II din acesta din urmă, intitulat „Stabilirea legislației aplicabile”.

4 Articolul 13 din acest regulament prevedea:

„(1) Sub rezerva articolelor 14c și 14f, persoanele cărora li se aplică prezentul regulament se află sub incidența legislației unui singur stat membru. Această legislație se stabilește în conformitate cu dispozițiile prezentului titlu.

(2) Sub rezerva articolelor 14-17:

(a) persoana care desfășoară o activitate salariată pe teritoriul unui stat membru se supune legislației statului respectiv chiar dacă își are domiciliul pe teritoriul altui stat membru sau dacă întreprinderea sau angajatorul la care persoana este încadrat își are sediul social sau adresa pe teritoriul altui stat membru;

[...]"

5 Articolul 14 din regulamentul menționat, intitulat „Reguli speciale aplicabile persoanelor, altele decât marinarii, care desfășoară o activitate salariată”, prevedea:

„Articolul 13 alineatul (2) litera (a) se aplică sub rezerva următoarelor excepții și împrejurări:

1. (a) persoana care desfășoară o activitate salariată pe teritoriul unui stat membru în serviciul unei întreprinderi de care aparține în mod obișnuit și care este detașată de întreprinderea respectivă pe teritoriul altui stat membru pentru a presta o muncă acolo pentru întreprinderea respectivă continuă să se supună legislației primului stat membru, dacă durata preconizată a detașării nu depășește 12 luni și dacă nu este trimisă să înlocuiască o altă persoană a cărei detașare s-a încheiat;

[...]"

6 Potrivit articolului 80 alineatul (1) din același regulament:

„Pe lângă Comisie funcționează o comisie administrativă pentru securitatea socială a lucrătorilor migranți (denumită în cele ce urmează «Comisia administrativă»), compusă dintr-un reprezentant guvernamental din partea fiecărui stat membru, asistat, dacă este cazul, de consilieri de specialitate. [...]"

7 În temeiul articolului 81 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71, comisia administrativă avea, printre altele, atribuția să se ocupe de toate aspectele administrative și aspectele de interpretare care rezultă din dispozițiile acestui regulament.

8 Articolul 84a alineatul (3) din regulament prevedea:

„În cazul unor dificultăți de interpretare sau de aplicare a prezentului regulament, care pot pune în discuție drepturile unei persoane vizate de acesta, instituția din statul competent sau din statul de reședință a persoanei în cauză se adresează instituției sau instituțiilor celui alt stat membru sau celorlalte state membre respective. În cazul în care nu există o soluție într-un termen rezonabil, autoritățile respective pot sesiza comisia administrativă.”

9 Regulamentul nr. 1408/71 a fost abrogat și înlocuit de la 1 mai 2010 prin Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (JO 2004, L 166, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 82).

10 Articolul 13 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 a fost înlocuit în esență prin articolul 11 alineatul (3) litera (a) din Regulamentul nr. 883/2004, care prevede că, „[s]ub rezerva articolelor 12-16[,] [...] persoana care desfășoară o activitate salariată sau independentă într-un stat membru se supune legislației din statul membru respectiv”.

11 Articolul 14 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 a fost înlocuit în esență prin articolul 12 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004, care prevede că „[p]ersoana care desfășoară o activitate salariată într-un stat membru, pentru un angajator care își desfășoară în mod obișnuit activitățile în acest stat membru, și care este detașată de angajatorul respectiv în alt

stat membru pentru a lucra pentru angajator continuu? s? fie supus? legisla?iei primului stat membru, cu condi?ia ca durata previzibil? a activit??ii s? nu dep??easc? 24 de luni ?i ca persoana s? nu fi fost trimis? pentru a înlouci o alt? persoan?."

Regulamentul nr. 574/72

12 Titlul III din Regulamentul nr. 574/72, intitulat „Aplicarea dispozi?iilor regulamentului privind stabilirea legisla?iei aplicabile”, stabilea îndeosebi modalit??ile de aplicare a articolelor 13 ?i 14 din Regulamentul nr. 1408/71.

13 În special, articolul 11 din Regulamentul nr. 574/72 privind formalit??ile în cazul deta??rii unui lucr?tor salariat prevedea la alineatul (1) litera (a) c?, în cazurile vizate, printre altele, la articolul 14 punctul 1 din Regulamentul nr. 1408/71, institu?ia desemnat? de autoritatea competent? a statului membru a c?rui legisla?ie urma s? r?mân? aplicabil? elibera un certificat, denumit „certificatul E 101”, care s? ateste c? lucr?torul salariat r?mânea sub inciden?a legisla?iei respective pân? la o dat? specificat?.

14 Regulamentul nr. 574/72 a fost abrogat ?i a fost înlouit, de la 1 mai 2010, prin Regulamentul (CE) nr. 987/2009 al Parlamentului European ?i al Consiliului din 16 septembrie 2009 de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului nr. 883/2004 (JO 2009, L 284, p. 1).

15 Potrivit articolului 5 din Regulamentul nr. 987/2009:

„(1) Documentele eliberate de c?tre institu?ia unui stat membru ?i care fac dovada statutului unei anumite persoane în scopul aplic?rii regulamentului de baz? ?i a regulamentului de punere în aplicare, precum ?i documentele justificative pe baza c?rora au fost eliberate documentele sunt acceptate de c?tre institu?iile celorlalte state membre atât timp cât aceste documente nu au fost retrase sau declarate nule de c?tre statul membru în care au fost emise.

(2) În cazul în care exist? îndoieli cu privire la valabilitatea unui document sau la acurate?ea elementelor de fapt pe care se bazeaz? con?inutul acestuia, institu?ia statului membru care prime?te documentul solicit? institu?iei emitente l?muririle necesare ?i, dac? este cazul, retragerea documentului respectiv. Institu?ia emitent? reexamineaz? motivele eliber?rii documentului ?i îl retrage, dac? este necesar.

(3) În temeiul alineatului (2), în cazul în care exist? îndoieli cu privire la informa?iile furnizate de persoana vizat?, valabilitatea documentului sau a documentelor justificative sau acurate?ea elementelor de fapt pe care se bazeaz? informa?iile cuprinse în acestea, institu?ia de la locul de ?edere sau de re?edin??, la cererea institu?iei competente, poate, în m?sura posibilului, proceda la verificarea informa?iilor sau a documentului respectiv.

(4) În cazul în care nu se ajunge la un acord între institu?iile în cauz?, cazul poate fi supus aten?iei Comisiei administrative de c?tre autorit??ile competente cel mai devreme în termen de o lun? de la data la care institu?ia care a primit documentul ?i?a prezentat cererea. Comisia administrativ? încearc? s? reconcilieze punctele de vedere în termen de ?ase luni de la data la care a fost sesizat? cu privire la cazul respectiv."

16 Articolul 19 alineatul (2) din Regulamentul nr. 987/2009, care a înlouit în esen?? articolul 11 alineatul (1) din Regulamentul nr. 574/72, prevede c?, „[la] cererea persoanei respective ori a angajatorului s?u, institu?ia competent? a statului membru a c?rui legisla?ie este aplicabil? în temeiul titlului II din Regulamentul [nr. 883/2004] elibereaz? un atestat conform c?ruia respectiva legisla?ie este aplicabil? ?i indic?, dac? este cazul, pân? la ce dat? ?i în ce condi?ii". Acest atestat

se stabilește prin intermediul unui certificat denumit „certificatul A 1”.

Litigiul principal și întrebarea preliminară

17 Sociale Inspectie (Inspectia socială, Belgia) a efectuat o anchetă cu privire la angajarea personalului în cadrul Absa, întreprindere de drept belgian care își desfășoară activitatea în Belgia, în sectorul construcțiilor.

18 Această anchetă a permis să se constate că, începând cu anul 2008, Absa nu angaja practic personal și încredința toate activitățile legate de muncă prin subcontractare unor întreprinderi bulgare care detălau lucrători în Belgia. S-a remarcat de asemenea că angajarea acestor lucrători detălați nu era declarată la autoritatea însărcinată în Belgia cu încasarea contribuțiilor la asigurările sociale, aceștia dispunând astfel de certificate E 101 sau A 1 eliberate de instituția desemnată de autoritatea bulgară competentă, în sensul articolului 11 alineatul (1) din Regulamentul nr. 574/72.

19 O anchetă judiciară demarată în Bulgaria în cadrul comisiei rogatorii dispuse de judecătorul de instrucție belgian a stabilit că aceste întreprinderi bulgare nu desfășurau nicio activitate semnificativă în Bulgaria.

20 Pe baza rezultatelor acestei anchete, inspectia socială belgiană a adresat, la 12 noiembrie 2012, instituției desemnate de autoritatea bulgară competentă o cerere motivată de reexaminare sau de retragere a certificatelor E 101 sau A 1 eliberate lucrătorilor detălați în discuție în litigiul principal.

21 Reiese din observațiile guvernului belgian că, la 9 aprilie 2013, în urma unei scrisori de atenționare adresate de inspectia socială belgiană, instituția bulgară competentă a răspuns acestei cereri prin comunicarea unui recapitulativ al certificatelor E 101 sau A 1 eliberate, cu indicarea duratei lor de valabilitate și cu precizarea potrivit căreia, la momentul eliberării certificatelor E 101 în discuție, condițiile detălaților erau îndeplinite din punct de vedere administrativ de diferitele întreprinderi bulgare în cauză. În schimb, nu se ținea cont în acest răspuns de faptele constatate și stabilite de autoritățile belgiene.

22 Autoritățile belgiene au început urmărirea penală împotriva inculpaților din litigiul principal, în calitatea lor de angajator, de prepus sau de mandatar, în primul rând, pentru faptul că au determinat sau au permis să lucreze unor resortisanți străini, căroră nu le este permis sau care nu sunt autorizați să locuiască pe teritoriul belgian pentru o perioadă mai mare de trei luni sau să se stabilească acolo fără autorizație de muncă, în al doilea rând, pentru că, la data la care lucrătorii și-au început activitatea, nu au transmis instituției însărcinate cu încasarea contribuțiilor la asigurările sociale declarația impusă de lege și, în al treilea rând, pentru că nu și-au afiliat pe lucrători la Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (Oficiul Național al Securității Sociale, Belgia).

23 Prin hotărârea din 27 iunie 2014, correctionele rechtbank Limburg, afdeling Hasselt (Tribunalul Corecțional din Limbourg, secția din Hasselt, Belgia) și-a achitat pe inculpați pentru învinuirile reținute în sarcina lor de Openbaar Ministerie (Ministerul Public, Belgia) pentru motivul că „angajarea lucrătorilor bulgari era acoperită complet de formularele E 101/A 1, eliberate în prezent în mod corect și legal”.

24 Ministerul Public a declarat apel împotriva acestei hotărâri.

25 Prin hotărârea din 10 septembrie 2015, Hof van beroep Antwerpen (Curtea de Apel din Antwerpen, Belgia) și-a condamnat pe inculpații din litigiul principal. Deși această instanță a constatat că un certificat E 101 sau A 1 fusese eliberat fiecăruia dintre lucrătorii detălați în cauză

și c? autoritățile belgiene nu epuizaser? procedura prevăzută? în caz de contestare a validității certificatelor, ea a considerat, cu toate acestea, c? nu era legată de aceste împrejurări, de vreme ce certificatele menționate fuseser? obținute în mod fraudulos.

26 La 10 septembrie 2015, inculpații din litigiul principal au formulat recurs împotriva acestei hotărâri.

27 Având îndoieli în privința interpretării articolului 11 alineatul (1) din Regulamentul nr. 574/72, Hof van Cassatie (Curtea de Casație, Belgia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Altă instanță decât cea din statul membru de origine a detașării poate să anuleze sau să nu ia în considerare un certificat E 101 emis în temeiul articolului 11 alineatul (1) din Regulamentul [nr. 574/72], în versiunea aplicabilă înainte de abrogarea sa prin articolul 96 alineatul (1) din Regulamentul [nr. 987/2009], atunci când situația de fapt supusă aprecierii acesteia permite să se constate c? certificatul respectiv a fost dobândit sau invocat în mod fraudulos?”

Cu privire la întrebarea preliminară

28 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 14 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 și articolul 11 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 574/72 trebuie interpretate în sensul c?, atunci când un lucrător angajat de o întreprindere stabilită pe teritoriul unui stat membru este detașat pe teritoriul unui alt stat membru, o instanță a acestui din urmă stat membru poate să înlăture un certificat E 101 eliberat în temeiul acestei a doua dispoziții, în cazul în care faptele supuse aprecierii sale îi permit să constate c? certificatul menționat a fost obținut sau invocat în mod fraudulos.

29 În această privință, trebuie amintit c? dispozițiile titlului II din Regulamentul nr. 1408/71, din care face parte articolul 14 din acest regulament, constituie, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, un sistem complet și uniform de norme privind conflictul de legi, al cărui scop este să supună lucrătorii care se deplasează în interiorul Uniunii Europene regimului de securitate socială al unui singur stat membru, astfel încât să se evite suprapunerea legislațiilor naționale aplicabile și complicațiile care ar putea rezulta din această situație (Hotărârea din 10 februarie 2000, FTS, C-202/97, EU:C:2000:75, punctul 20 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 4 octombrie 2012, Format Urządzenia i Montaż Przemysław, C-115/11, EU:C:2012:606, punctul 29 și jurisprudența citată).

30 În acest scop, articolul 13 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 consacră principiul potrivit căruia lucrătorul salariat este supus, în materie de securitate socială, legislației statului membru în care lucrează (Hotărârea din 4 octombrie 2012, Format Urządzenia i Montaż Przemysław, C-115/11, EU:C:2012:606, punctul 30 și jurisprudența citată).

31 Acest principiu este însă formulat „[s]ub rezerva articolelor 14-17” din Regulamentul nr. 1408/71. Astfel, în anumite situații specifice, aplicarea pură și simplă a regulii generale prevăzute la articolul 13 alineatul (2) litera (a) din acest regulament ar risca să nu elimine, ci, dimpotrivă, să creeze, atât pentru lucrător, cât și pentru angajator și pentru organismele de securitate socială, complicații administrative care ar putea avea ca efect împiedicarea exercitării liberei circulații a persoanelor vizate de regulamentul respectiv (Hotărârea din 4 octombrie 2012, Format Urządzenia i Montaż Przemysław, C-115/11, EU:C:2012:606, punctul 31 și jurisprudența citată). Reguli specifice unor astfel de situații sunt prevăzute, printre altele, la articolul 14 din Regulamentul nr. 1408/71.

32 Articolul 14 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 are drept obiectiv promovarea

liberei prestări a serviciilor în beneficiul întreprinderilor care fac uz de aceasta detașând lucrători în alte state membre decât cel în care își au sediul. Astfel, scopul acestei dispoziții este depășirea obstacolelor susceptibile să împiedice libera circulație a lucrătorilor, precum și facilitarea întreprinderii economice, evitând astfel dificultățile de ordin administrativ, în special pentru lucrători și pentru întreprinderi (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 februarie 2000, FTS, C-202/97, EU:C:2000:75, punctul 28 și jurisprudența citată).

33 Pentru a evita ca o întreprindere care are sediul pe teritoriul unui stat membru să fie obligată să își afilieze lucrătorii, care se supun în mod normal legislației privind securitatea socială din acest stat membru, la regimul de securitate socială al unui alt stat membru atunci când ar fi trimiși să desfășoare activități limitate în timp, articolul 14 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 permite întreprinderii să mențină afilierea lucrătorilor săi la regimul de securitate socială al primului stat membru (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 februarie 2000, FTS, C-202/97, EU:C:2000:75, punctul 29 și jurisprudența citată).

34 Aplicarea acestei dispoziții este supusă însă respectării a două condiții. Prima condiție, care privește legătura necesară dintre întreprinderea care detașază lucrătorul într-un alt stat membru decât cel în care aceasta are sediul și lucrătorul astfel detașat, impune menținerea unei legături organice între această întreprindere și acest lucrător pe durata detașării acestuia din urmă. A doua condiție, care privește relația existentă între întreprinderea menționată și statul membru în care ea este stabilită, impune ca aceasta din urmă să exercite în mod obișnuit activități semnificative pe teritoriul acestui stat membru (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 februarie 2000, FTS, C-202/97, EU:C:2000:75, punctele 21-24, 30, 33 și 40-45).

35 În acest context, certificatul E 101 urmărește, la fel ca reglementarea de drept material prevăzută la articolul 14 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71, să faciliteze libera circulație a lucrătorilor și libera prestare a serviciilor (Hotărârea din 26 ianuarie 2006, Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, punctul 20 și jurisprudența citată).

36 În certificatul menționat, instituția competentă a statului membru în care are sediul întreprinderea la care sunt angajați lucrătorii vizați declară că acestora din urmă va continua să li se aplice propriul regim de securitate socială. Procedând astfel, în temeiul principiului potrivit căruia lucrătorii trebuie să fie afiliați la un singur regim de securitate socială, acest certificat implică în mod necesar că nu se poate aplica regimul celui alt stat membru (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 ianuarie 2006, Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, punctul 21, și Hotărârea din 27 aprilie 2017, A-Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, punctul 38).

37 În această privință, principiul cooperării loiale, prevăzută la articolul 4 alineatul (3) TUE, impune instituției emitente să efectueze o apreciere corectă a faptelor pertinente pentru aplicarea normelor referitoare la stabilirea legislației aplicabile în materie de securitate socială și, prin urmare, să garanteze exactitatea mențiunilor care figurează în certificatul E 101 (Hotărârea din 27 aprilie 2017, A-Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, punctul 39 și jurisprudența citată).

38 În ceea ce privește instituția competentă a statului membru în care se efectuează munca, rezultă de asemenea din obligațiile de cooperare care decurg din articolul 4 alineatul (3) TUE că acestea nu ar fi respectate – iar obiectivele articolului 14 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 și ale articolului 11 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 574/72 ar fi încălcate – dacă instituția statului membru menționat ar considera că nu este obligată să respecte mențiunile din certificatul E 101 și i-ar supune pe acești lucrători și propriului regim de securitate socială (a se vedea prin analogie Hotărârea din 30 martie 2000, Banks și alții, C-178/97, EU:C:2000:169, punctul 39, precum și Hotărârea din 27 aprilie 2017, A-Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, punctul 40).

39 În consecință, certificatul E 101, întrucât creează o prezumție de legalitate a afilierii lucrătorului vizat la regimul de securitate socială al statului membru în care are sediul întreprinderea la care este angajat, este obligatoriu pentru instituția competentă a statului membru în care acest lucrător efectuează o muncă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 aprilie 2017, A/Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, punctul 41 și jurisprudența citată).

40 Astfel, principiul cooperării loiale îl implică și pe cel al încrederii reciproce.

41 Prin urmare, atât timp cât certificatul E 101 nu este retras sau declarat nevalid, instituția competentă a statului membru în care lucrătorul efectuează o muncă trebuie să țină seama de faptul că acesta din urmă este supus deja legislației de securitate socială a statului membru în care are sediul întreprinderea la care este angajat, iar această instituție nu poate, în consecință, să îl supună pe lucrătorul în discuție propriului regim de securitate socială (Hotărârea din 27 aprilie 2017, A/Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, punctul 43 și jurisprudența citată).

42 Cu toate acestea, trebuie amintit că rezultatul din principiul cooperării loiale că orice instituție a unui stat membru trebuie să efectueze o examinare diligentă a propriilor regimuri de securitate socială. Rezultatul de asemenea din acest principiu că instituțiile celorlalte state membre au dreptul să se aștepte ca instituția statului membru în cauză să se conformeze acestei obligații (a se vedea prin analogie Hotărârea din 3 martie 2016, Comisia/Malta, C-12/14, EU:C:2016:135, punctul 37).

43 În consecință, revine instituției competente a statului membru care a întocmit certificatul E 101 sarcina de a reconsidera temeinicia acestei eliberări și, dacă este cazul, de a retrage acest certificat atunci când instituția competentă a statului membru în care lucrătorul efectuează o muncă exprimă îndoieli în ceea ce privește exactitatea faptelor care se află la baza certificatului respectiv și, prin urmare, a mențiunilor care figurează în certificatul amintit, în special pentru că acestea nu corespund cerințelor prevăzute la articolul 14 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 aprilie 2017, A/Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, punctul 44 și jurisprudența citată).

44 În temeiul articolului 84a alineatul (3) din Regulamentul nr. 1408/71, în ipoteza în care nu ar reuși să se pună de acord în special cu privire la aprecierea faptelor specifice unei anumite situații și, în consecință, cu privire la aspectul dacă această situație intră sub incidența articolului 14 punctul 1 litera (a) din regulamentul menționat, instituțiile vizate au posibilitatea de a sesiza comisia administrativă prevăzută la articolul 80 din acest regulament (a se vedea prin analogie Hotărârea din 27 aprilie 2017, A/Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, punctul 45 și jurisprudența citată).

45 Dacă aceasta din urmă nu reușește să concilieze punctele de vedere ale instituțiilor competente în legătură cu legislația aplicabilă în speță, statul membru pe teritoriul căruia lucrătorul vizat efectuează o muncă dispune cel puțin de posibilitatea, și aceasta fără a aduce atingere eventualelor căi de atac de natură juridică care există în statul membru de care ține instituția emitentă, de a iniția o procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, conform articolului 259 TFUE, pentru a permite Curții să examineze, cu ocazia unei asemenea acțiuni, chestiunea legislației aplicabile lucrătorului respectiv și, prin urmare, exactitatea mențiunilor care figurează în certificatul E 101 (Hotărârea din 27 aprilie 2017, A/Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, punctul 46 și jurisprudența citată).

46 Astfel, în cazul unei erori, fie și vătăte, de apreciere privind condițiile de aplicare a Regulamentelor nr. 1408/71 și nr. 574/72 și chiar dacă s-ar demonstra că condițiile în care se desfășoară activitatea lucrătorilor în cauză nu intră în mod vădit în domeniul de aplicare material al

dispoziției în temeiul căreia a fost eliberat certificatul E 101, procedura care trebuie urmată pentru soluționarea eventualelor diferențe dintre instituțiile statelor membre în cauză privind validitatea sau exactitatea unui certificat E 101 trebuie să fie respectată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 aprilie 2017, A Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, punctele 52 și 53).

47 Regulamentul nr. 987/2009, actualmente în vigoare, a codificat jurisprudența Curții, consacrand caracterul obligatoriu al certificatului E 101 și competența exclusivă a instituției emitente în ceea ce privește aprecierea validității certificatului menționat și preluând în mod explicit procedura menționată ca modalitate de soluționare a diferendelor privind atât exactitatea documentelor întocmite de instituția competentă a unui stat membru, cât și stabilirea legislației aplicabile lucrătorului vizat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 aprilie 2017, A Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, punctul 59).

48 Conform unei jurisprudențe constante a Curții, astfel de considerații nu trebuie totuși să aibă ca rezultat posibilitatea justițiilor de a se prevala în mod fraudulos sau abuziv de normele dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 mai 1996, Paletta, C-206/94, EU:C:1996:182, punctul 24, Hotărârea din 21 februarie 2006, Halifax și alții, C-255/02, EU:C:2006:121, punctul 68, Hotărârea din 12 septembrie 2006, Cadbury Schweppes și Cadbury Schweppes Overseas, C-196/04, EU:C:2006:544, punctul 35, precum și Hotărârea din 28 iulie 2016, Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, punctul 37).

49 Principiul interzicerii fraudei și a abuzului de drept, exprimat de această jurisprudență, constituie un principiu general al dreptului Uniunii, a cărui respectare se impune justițiilor. În acest sens, aplicarea reglementării Uniunii nu poate fi extinsă astfel încât să acopere operațiunile care sunt realizate în scopul de a beneficia în mod fraudulos sau abuziv de avantajele prevăzute de dreptul Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iulie 2007, Kofoed, C-321/05, EU:C:2007:408, punctul 38, precum și Hotărârea din 22 noiembrie 2017, Cussens și alții, C-251/16, EU:C:2017:881, punctul 27).

50 În special, constatarea unei fraude se întemeiază pe o serie concordantă de indicii care stabilesc întrunirea unui element obiectiv și a unui element subiectiv.

51 Astfel, pe de o parte, elementul obiectiv constă în faptul că nu sunt îndeplinite condițiile necesare în vederea obținerii și a invocării unui certificat E 101, prevăzute în titlul II din Regulamentul nr. 1408/71 și amintite la punctul 34 din prezenta hotărâre.

52 Pe de altă parte, elementul subiectiv corespunde intenției persoanelor interesate de a evita sau de a eluda condițiile eliberării certificatului menționat, în vederea obținerii avantajului aferent acestuia.

53 Obținerea frauduloasă a unui certificat E 101 poate decurge astfel dintr-o acțiune voluntară, precum cea a prezentării eronate a situației reale a lucrătorului detașat sau a întreprinderii care detașează lucrătorul, sau dintr-o omisiune voluntară, precum disimularea unei informații pertinente, cu intenția de a eluda condițiile de aplicare a articolului 14 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71.

54 În acest context, atunci când, în cadrul dialogului prevăzut la articolul 84a alineatul (3) din Regulamentul nr. 1408/71, instituția statului membru în care au fost detașați lucrătorii sesizează instituția emitentă a certificatelor E 101 cu elemente concrete care oferă motive pentru a crede că aceste certificate au fost obținute în mod fraudulos, revine celei de a doua instituții, în temeiul principiului cooperării loiale, sarcina de a reexamina, în lumina acestor elemente, temeinicia eliberării certificatelor menționate și, dacă este cazul, de a le retrage, astfel cum reiese din jurisprudența amintită la punctul 43 din prezenta hotărâre.

55 În cazul în care această din urmă instituție nu procedează la o astfel de reexaminare într-un termen rezonabil, elementele menționate trebuie să poată fi invocate în cadrul unei proceduri judiciare, în scopul obținerii, din partea instanței statului membru în care au fost detașați lucrătorii, a înlăturării certificatelor în cauză.

56 Persoanele cărora li se reproșează, în cadrul unei asemenea proceduri, că au recurs la lucrători detașați pe baza certificatelor obținute în mod fraudulos trebuie, cu toate acestea, să dispună de posibilitatea de a contesta elementele pe care se întemeiază această procedură, cu respectarea garanțiilor legate de dreptul la un proces echitabil, înainte ca instanța națională să decidă, dacă este cazul, să înlăture aceste certificate și să se pronunțe cu privire la responsabilitatea persoanelor menționate, în sensul dreptului național aplicabil.

57 În speță, reiese din elementele furnizate de instanța de trimitere că ancheta desfășurată de inspecția socială belgiană în Bulgaria a permis să se stabilească faptul că întreprinderile bulgare care au detașat lucrătorii în discuție în litigiul principal nu desfășurau nicio activitate semnificativă în Bulgaria.

58 Reiese de asemenea din indicațiile furnizate de instanța de trimitere că certificatele în discuție în litigiul principal au fost obținute în mod fraudulos, cu ajutorul unei prezentări a faptelor care nu corespundea realității, în scopul de a eluda condițiile cărora reglementarea Uniunii subordonează detașarea lucrătorilor.

59 Pe de altă parte, astfel cum s-a arătat la punctul 21 din prezenta hotărâre, reiese din observațiile guvernului belgian, ceea ce revine instanței de trimitere să verifice în raport cu faptele constatate în cadrul procedurii judiciare, că instituția bulgară competentă, sesizată cu o cerere de reexaminare și de retragere a certificatelor în discuție în litigiul principal, în lumina rezultatelor anchetei vizate la punctul 57 din prezenta hotărâre, a omis să le ia în considerare în vederea unei reexaminări a temeiniciei eliberării acestor certificate.

60 Într-un caz precum cel în discuție în litigiul principal, instanța națională poate înlătura certificatele E 101 vizate și ei îi revine sarcina să determine dacă persoanele bătute că au recurs la lucrători detașați pe baza certificatelor obținute în mod fraudulos pot fi trase la răspundere pe baza dreptului național aplicabil.

61 Având în vedere ansamblul considerațiilor care preced, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 14 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1408/71 și articolul 11 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 574/72 trebuie să fie interpretate în sensul că, atunci când instituția statului membru în care au fost detașați lucrătorii a sesizat instituția emitentă a certificatelor E 101 cu o cerere de reexaminare și de retragere a acestora în lumina elementelor strânse în cadrul unei anchete judiciare care a permis să se constate că certificatele respective au fost obținute sau invocate în mod fraudulos și că instituția emitentă a omis să ia în considerare aceste elemente în vederea reexaminării temeiniciei eliberării certificatelor menționate, instanța națională poate, în cadrul unei proceduri inițiate împotriva persoanelor bătute că au recurs la lucrători detașați pe baza unor astfel de certificate, să le înlăture dacă, pe baza elementelor

menționate și cu respectarea garanțiilor inerente dreptului la un proces echitabil care trebuie acordate acestor persoane, constatăm existența unei asemenea fraude.

Cu privire la cheltuielile de judecată

62 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Articolul 14 punctul 1 litera (a) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 631/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 31 martie 2004, și articolul 11 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul (CEE) nr. 574/72 al Consiliului din 21 martie 1972 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CEE) nr. 1408/71, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul nr. 118/97, trebuie să fie interpretate în sensul că, atunci când instituția statului membru în care au fost detașați lucrătorii a sesizat instituția emitentă a certificatelor E 101 cu o cerere de reexaminare și de retragere a acestora în lumina elementelor strânse în cadrul unei anchete judiciare care a permis să se constate că certificatele respective au fost obținute sau invocate în mod fraudulos și că instituția emitentă a omis să ia în considerare aceste elemente în vederea reexaminării temeiniciei eliberării certificatelor menționate, instanța națională poate, în cadrul unei proceduri inițiate împotriva persoanelor bătute în recurs la lucrători detașați pe baza unor astfel de certificate, să le înlăture dacă, pe baza elementelor menționate și cu respectarea garanțiilor inerente dreptului la un proces echitabil care trebuie acordate acestor persoane, constatăm existența unei asemenea fraude.

Semnături

* Limba de procedură: neerlandeza.